

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : Artemisia absinthium L.

خانواده : Asteraceae

نام انگلیسی : absinthium

نام فارسی : افسنتین

نام محلی :

گیاهشناسی :

گیاهی علفی چند ساله ، با ارتفاع 40-60 سانتی متر. که تا یک متر هم می رسد به حالت انبوه و در زمینهای بایر و سنگلاخی کنار جاده ها و در دامنه کوهستانها تا ارتفاع 2000 متر رویش دارد دارای برگهایی متناوب با بریدگیهایی باریک و عمیق تا حد رگبرگها میانی دارد ولی به نسبتی که فاصله برگ از قاعده ساقه دور باشد بریدگیها کمتر می شود سطح فوقانی و تحتانی برگ پوشیده از تارهای فراوان است و چون ساقه انشعابات آن نیز این حالت را دارد مجموعا به رنگ خاکستری روشن با ظاهر کاملا مشخص جلوه می کند کاپیتولهای آن کوچک و به تعداد خیلی زیاد و دارای پهنای بین 3 تا 4 میلی متر با حالت آویخته است . در هر کاپیتول آن دو نوع گل یکی لوله ای و دیگری زبانه ای به رنگ زرد دیده می شود که مجموعا پس از شکفته شدن در متن خاکستری روشن که خود گیاه دارد منظره زیبایی به وجود می آورد گلهای زبانه ای کاپیتولها که در حاشیه قرار دارند عموما ساده ولی گلهای میانی نر - ماده اند . میوه آن فندقه بسیار کوچک و دارای سطحی صاف است از کلیه قسمت‌های گیاه بوی قوی استشمام می شود .

اندام دارویی :

برگ - ساقه گلدارو اسانس تهیه شده از اندام هوایی گیاه کاربری دارویی دارد

موارد مصرف:

این گیاه یک ضد عفونی کننده بیرونی بوده و اثر ضد کرم (Anthelmintic) دارد همچنین دارای اثر مقوی قلب، تب بر، مدر، قاعده آور می باشد این گیاه از تقویت کننده های مهم دستگاه هاضمه می باشد و با مصرف آن اشتها زیاد می شود انقباضات لیاف ماهیچه های معده و روده را تقویت نمی کند و با این عمل بیوست های ناشی از ضعف عمل دستگاه هضم نیز بر طرف می شود . این گیاه اثر خوبی در رفع اسهالهای مزمن و نفخ دارد افسنتین سرعت جریان خون را زیاد می کند و ترشح ادرار را افزایش می دهد از این جهت برای رفع آب آوردن انساج خیز عمومی بدن می تواند مورد استفاده قرار گیرد .

ترکیبات اصلی :

ترکیبات اصلی این گیاه آپسیتول ، تانن ، توجیل الکل ، فلاونوئید ها، اسید فنولیک ولیگنانها بوده و اسانس این گیاه از قسمت‌های هوایی گرفته می شود که حاوی فلادرن ، توجون ، پی نن، آرتابسین، آپسنتین ، آزولنها و توجیل الکل می باشد.

آدرس مرکز : جاده تبریز - آذرشهر، 2 کیلومتر بعد از پلیس راه، مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی آذربایجان شرقی

تلفن : 0412 2662993 - 2662401 نمابر 04122662866

info@azaran.org.ir , <http://azaran.azo.ir>

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی: *Sambucus ebulus* L.

خانواده: Caprifoliaceae

نام انگلیسی: danewort

نام فارسی: آقطی

نام محلی:

گیاهشناسی:

گیاهی علفی چند ساله به ارتفاع 1-2 متر برگها دارای 5-7 و گاهی 9 برگچه بیضوی دراز نوک تیز و دنداندار با ظاهری متمایز از آقطی اروپایی، گل‌های مجتمع آن به رنگ سفید مایل به گلی که بعد از رسیدن به میوه های کوچک کروی و به رنگ سیاه مایل به ارغوانی تبدیل می گردد.

اندام دارویی:

از گل، میوه و دانه و پوست ریشه و ساقه ان استفاده می گردد.

موارد مصرف:

این گیاه دارای اثرات معرق و رفع التهاب مفاصل است پوست ان دارای اثر مسهل و مدر است جوشانده برگ آن در رفع درد گلو موثر است ضماد آن در رفع التهابات کوفتگی ها موثر است.

ترکیبات اصلی:

در این گیاه ترکیبات ساکاروز، اسیدهای پالمیتیک، اولئیک و اراشیدیک وجود دارد و در برگهای گیاه کلوکوزید سیانوژنیک موجود است.

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Sambucus nigra* L.

خانواده : Caprifoliaceae

نام انگلیسی : European elder

نام فارسی : آقطی اروپایی

نام محلی :

گیاهشناسی :

درختچه ای است به ارتفاع 3-5 متر که در شرایط مساعد به 10 متر می رسد و در کنار جاده ها و حاشیه جنگلها می روید این گیاه دارای برگهای مرکب از 5 یا 7 برگچه بیضوی دندانه دار نوک تیز و به رنگ سبز تیره می باشد از برگهای آن بر اثر مالش بوی ناپسند استنشام می شود گلهای فراوان آن در خرداد ماه ظاهر میشود که مجموعاً بصورت گل آذین دیهیم با ظاهری شبیه چتر مرکب جلوه می کند رنگ گلها سفید-کاسه و جام گل دارای تقسیمات 5 تایی است میوه آن بصورت سته و به رنگ سیاه است.

اندام دارویی :

از میوه، برگ، گل و پوست داخلی ساقه جهت مصارف دارویی استفاده می شود.

موارد مصرف:

اعضاء مختلف این گیاه با تاثیر در متابولیسم عمومی بدن دارای اثرات درمانی متفاوتی است پوست ساقه، گل و میوه آن دارای اثر معرق، مدر، ملین و قی آور بوده و در استعمال خارجی دارای اثرات ضد عفونی کننده و التیام دهنده زخمها است .

ترکیبات اصلی :

در این گیاه ترکیبات فلاونوئید ها ، ترکیبات فنولی، تری ترین ها استرول ها ، گلیکوزیدهای سیانوژنیک ، آنتوسیانین ها ، ویتامین آ و ث وجود دارد .

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی: *Thymus Kotschyanus* Boiss. & Hohen.

خانواده: Labiatae

نام انگلیسی: Garden Thyme

نام فارسی: آویشن

نام محلی: کهلیک اوتی

گیاهشناسی:

گیاهی است علفی چند ساله که شبیه به پونه کوهی است نواحی با اقلیم مدیترانه ای و قسمتهای نیم گرم و معتدل آسیا و اروپا برای رشد این گیاه مناسب است دارای ساقه های متعدد و کوتاه به بلندی 20-50 سانتی متر و دارای ریشه ای با الیاف چوبی می باشد برگهای آن به رنگ سبز خاکستری خیلی کوچک و در اغلب گونه ها کرکدار است. به طول متوسط 6 میلی متر و عرض متوسط 2 میلی متر و گلهای آن کوچک خوشه ای و به رنگ سفید مایل به بنفش و سرخ و خیلی مورد علاقه زنبور عسل می باشد. تخم آن ریز و کوچکتر از تخم خردل است

اندام دارویی:

سرشاخه های گلدار و برگها مورد استفاده دارویی دارد.

موارد مصرف:

اسانس این گیاه دارای اثر ضد میکروبی و ضد قارچی و ضد انگلی بواسطه وجود تیمول می باشد. و از جوشانده این گیاه برای شستشوی زخمها استفاده می گردد و در تهیه محلولهای غرغره، ضد عفونی حلق و قطره های ضد سرفه از آن استفاده می کنند. این گیاه در درمان سرفه و برونشیت مفید می باشد و در درمان زکام دستگاه تنفسی بکار می رود.

ترکیبات اصلی:

اسانس این گیاه که از تقطیر برگها بدست می آید حاوی ترکیباتی همچون تیمول، کارواکرون، سیمن، پی نن، بورنتول، لینالول، بورنیل استات میباشد این گیاه همچنین حاوی فلاونوئیدها شامل فلاونهای متیله و گلیکوزید های فنولی و الکل های الیفاتیک می باشد ترکیبات بی فنیل و اسید های فنولیک شامل رزماریک اسید نیز در آن یافت می گردد.

آدرس مرکز: جاده تبریز - آذرشهر، 2 کیلومتر بعد از پلیس راه، مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی آذربایجان شرقی

تلفن: 0412 2662993 - 2662401 نمابر 04122662866

info@azaran.org.ir , <http://azaran.arei.ir>

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Matricaria chamomilla* L .

خانواده Compositae

نام انگلیسی: common camomile

نام فارسی : بابونه دارویی

نام محلی : بینه

گیاهشناسی :

گیاهی یکساله بسیار معطر که به ارتفاع 20-40 سانتی متر می رسد این گیاه بصورت خودرو در مزارع، تاکستانها، کنار جاده ها و اماکن بایر رویش دارد ساقه آن دارای انشعاباتی است که هر کدام به کاپیتول های به بزرگی 1/5 الی 2 سانتی متر منتهی می شود برگهای آن بریدگیهایی باریک و دراز با ظاهری برگچه مانند دارد در هر کاپیتول دو نوع گل یکی زبانه ای به رنگ سفید و دیگری لوله ای به رنگ زرد دیده می شود میوه فندقه ای و بسیار کوچک است

اندام دارویی :

از کلیه اندام گیاه بعد از جمع آوری و خشک نمودن جهت مصارف دارویی استفاده بعمل می آید.

موارد مصرف:

با بونه دارای اثراتی همچون مدر، معرق، مقوی معده، باد شکن، اشتها آور، هضم کننده غذا، صفرا بر و التیام دهنده است اسانس این گیاه دارای اثرات ضد تشنج، بی حس کننده و ضد عفونی کننده است.

ترکیبات اصلی :

این گیاه حاوی فلاونوئید ها، گلیکوزید ها، تانن، نرمال کوماریا اسید، هرنیارین، لوتولین، امبلیفرون، ازولن و کومارین است اسانس این گیاه نیز حاوی ترکیباتی همچون کامازولن، فارنزن، آپی ژن و اسپرو اتر می باشد.

آدرس مرکز : جاده تبریز - آذرشهر، 2 کیلومتر بعد از پلیس راه، مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی آذربایجان شرقی

تلفن : 0412 2662993 - 2662401   نمابر 04122662866

info@azaran.org.ir , <http://azaran.arei.ir>

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

Melissa officinalis L.	نام علمی :
Labiatae	خانواده :
lemon balm	نام انگلیسی :
بادر نجبویه	نام فارسی :
خانم تره سی	نام محلی :

گیاهشناسی :

گیاهی پایا ، به ارتفاع 30الی 120 سانتی متر غالباً ایستاده و پوشیده از کرکهای نرم ساده یا غده ای . ساقه آن ایستاده منشعب سبز کم رنگ یا متمایل به آبی از پایین تا انتها برگدار با شاخه های طویل نازک برگه دارای تیغه یا پهنکی به ابعاد 4/5 الی 8 سانتی متر پائینها قلبی ، بالایش تخم مرغی دارای نوک کند یا تقریباً تیز در حاشیه دارای دندانهای اره ای یا کنگره ای تقریباً بی کرک سبز مات و متمایل به آبی در سطح رگبرگهای سطح زیرین کرک پوش گلهای آن به رنگ سفید متمایل به صورتی دارای دمگل کوتاه مجتمع در چرخه های کم و بیش یکطرفه محوری شامل 5 الی 10 گل براکته گلها کم و بیش هم قد پهن دراز - سر نیزه ای یا بیضی و تیز یا نوک دار کاسه تقریباً به طول 7 میلی متر زنگی شکل با 13 برجستگی جانبی دو لبه با لوله ای فشرده لب بالای تقریباً تخت وسیع با رگه های مشبک سه دندان ای با دندانهای کمی نوک دار لب پائینی دو بخشی با دندانهای سر نیزه ای و تقریباً تیز خاری یا نازک و نخی کاسه باقی مانده در میوه نمو یافته و تقریباً 5 پهلوی و کرک دار و جام به طول 13 الی 15 میلی متر بدون کرک پرچمها چهار عدد خمیده یا خیزان و مانده در داخل لب بالای با بساک های طویل متعابد دانه ها بطول 1/2 الی 5 میلی متر و قهوه ای رنگ.

اندام دارویی :

کل اندام هوایی گیاه قابل استفاده دارویی است .

موارد مصرف :

این گیاه دارای اثرات تسکینی بوده و تشنج را کاهش داده و اختلالات سیستم هضمی را در مان می کند بصورت استعمال خارجی برای تهیه پماد جهت درمان رماتیسم بکار می رود بخشهای گیاه تازه برای طعم ماهی و غذای گوشتی و در سالاد کار برد دارد روغن این گیاه اثر آرام بخش داشته و مثل بابونه برای رفع نفخ بسیار موثر است از این گیاه در درمان بی خوابی ، اختلالات تیروئیدی و موارد ضد باکتری استفاده می گردد. گیاه بادر نجبویه به واسطه ترکیبات پلی فنلی موجود در آن که دارای خواص آنتی اکسیدان می باشند در درمان تومور ها می تواند موثر واقع گردد.

ترکیبات اصلی :

در این گیاه ترکیبات سیترال ، لینالول، ژرانیول ، سیترونل ، ترپنیک اسید ، تانن ، پلی فنول ها ، فلاونوئید ها و تری ترین ها از اصلی ترین سازنده ها می باشند و در اسانس بادر نجبویه که از برگ آن بدست می آید حاوی سیترال ، لینالول ، ژرانیول ، سیترونل ، پیریتون ، متون و کاریو فیلن اکسید می باشد.

آدرس مرکز : جاده تبریز - آذرشهر، 2 کیلومتر بعد از پلیس راه، مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی آذربایجان شرقی

تلفن : 0412 2662993 - 2662401 نمابر 04122662866

http://azaran.aren.org.ir , info@azaran.org.ir

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Achillea millefolium* L.

خانواده : Asteraceae

نام انگلیسی : yarrow

نام فارسی : بومادران سفید

نام محلی : بومادران

گیاهشناسی :

گیاهی است علفی و پایا، ارتفاع ۲۰ تا ۹۰ سانتی متر که بیشتر در کنار جاده ها و نواحی کوهستانی می روید. برگها بدون دمبرگ، دراز، کرکدار و منقسم که بریدگیهای بسیار باریک دارد در کاپیتول گیاه دو نوع گل یکی زبانه ای و سفید رنگ واقع در حاشیه گل آذین و دیگری لوله ای واقع در ناحیه وسط وجود دارد. در برخی نقاط تحت تاثیر شرایط محیطی گلهای حاشیه ای به رنگ ارغوانی دیده می شوند. از کلیه قسمت‌های گیاه بوی قوی استنشام می گردد.

اندام دارویی : گل و سرشاخه گلدار

موارد مصرف : محرک سیستم گوارشی - محرک کیسه صفرا و کبد

ترکیبات اصلی :

در این گیاه ترکیبات کامازولن، کامفور، کاریوفیلن، سزکوئی ترپن لاکتونها و آشیلین وجود دارد

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : Stachys schtschegleevi Sosn.

خانواده : Labiatae

نام انگلیسی: hedge nettle

نام فارسی : پولک

نام محلی : پولک

گیاهشناسی :

گیاهی علفی تا نیمه بوته ای است که به صورت نیمه خشبی بطول 15-30 سانتی متر و دارای شاخه های متعدد که اکثرا از قسمت پائین منشعب گردیده اند و کلیه اندامها ی گیاه پوشیده از کرکهای سفید رنگ می باشد. برگهای آن بیضی شکل با حاشیه های صاف که در قسمت پشتی کرکدار و سفید رنگ و در سطح رویی خاکستری رنگ می باشد. تعداد گل در هر تجمع تا 6 عدد بوده و فاصله تجمعات در پائین بیشتر است. رنگ گلها صورتی مایل به ارغوانی با کرکهای ابریشمی در قسمت بیرونی است.

اندام دارویی :

برگها و سرشاخه های گیاه بعد از جمع آوری و خشک کردن بصورت وسیع در طب سنتی مورد استفاده قرار می گیرد .

موارد مصرف:

از این گیاه برای ضد عفونی کردن مجاری ادراری ، ضد التهابی و ضد عفونی دستگاه تنفسی استفاده گسترده ای بعمل می آید.

ترکیبات اصلی :

این گیاه دارایی ترکیبات شیمیایی از جمله ورباسکوزید و استاکیزوئید و مشتقات کامفیک اسید ، فلاونوئیدها می باشد

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Mentha longifolia* L .

خانواده : Labiatae

نام انگلیسی : English horsemint

نام فارسی : پونه

نام محلی : یاریئز

گیاهشناسی :

گیاهی با فرم رویشی علفی و پایا است فرم برگها بیضوی و نوک تیر است و دارای دندان‌های ظریف می باشد و از کلیه قسمت‌های گیاه بوی قوی استشمام می شود گل‌های آن به صورت دسته ای فراهم در کنار برگها طول محور ساقه در اوایل تابستان تا اوایل پائیز ظاهر می شود و دارای رنگ گلی روشن تا مایل به بنفش می باشد میوه چهار فندقه ای و صاف می باشد

اندام دارویی :

سرشاخه های گلدار و بدون گل آن کاربری دارویی داشته و جمع آوری و بعد از خشک کردن مورد استفاده قرار می گیرد.

موارد مصرف :

این گیاه دارای اثرات محرک و ضد نفخ می باشد از این گیاه در درمان اختلالات هضمی و انواع درد ها و سردرد بصورت وسیع در طب سنتی استفاده بعمل می آید. همچنین دارای اثرات ضد میکروبی و ضد اسپاسم می باشد.

ترکیبات اصلی :

این گیاه دارای ترکیبات اصلی پی پریتون ، تبا - کاریوفیلین ، ژرماکرن ، 1,8- سنیئول، لیمونن ، منتو فوران، منتول ، منتول و لینا لول می باشد و شامل فلاو نوئید ها دیو سمین، هیسپریدین، کورستین، آپی ژنین -7 - گلوکورونید می باشد

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Vinca major* L.

خانواده : Apocynaceae

نام انگلیسی : blue- bell

نام فارسی : پیچ تلگرافی

نام محلی :

گیاهشناسی :

گیاهی است همیشه سبز و کوچک که بلندی آن کمتر از 40 سانتی متر است ساقه های آن خزنده سفت و کمی چوبی که از انتهای ساقه ریشه اتفافی میدهد برگهای آن بیضی شکل و پهن وقاعده ان قلبی شکل است گل‌های ان قیفی به رنگ ابی ارغوانی روشن و درشت و گل برگ ان دارای 5قسمت است و در اواخر بهار و تابستان ظاهر می گردد

اندام دارویی :

از گل و برگ این گیاه برای مصارف دارویی استفاده می شود

موارد مصرف:

این گیاه دارای اثرات قابض، پاک کننده، کاهنده فشار خون، مسهل، مسکن، اشتها آور، نیرو بخش و رگ گشا است

ترکیبات اصلی :

در این گیاه ترکیبات تانن و آلکالوئید وینکامین و رزپین وجود دارد

نام علمی: *Ecballium elaterium* L.

خانواده: Cucurbitaceae

نام انگلیسی: wildcucumber

نام فارسی: خیار خر

نام محلی: ایت قارپوزی

گیاهشناسی :

گیاهی علفی چند ساله دارای ساقه ای ضخیم خمیده یا خزنده منشعب پوشیده از تارهای خشن و بطول 20-60 سانتی متر است برگهای آن متناوب با دمبرگ دراز و پهنکی قلبی شکل با کناره های موجدار می باشد گلها کوچک و به رنگ زرد روشن است و در دونوع نر ماده بر روی یک پایه قرار دارد میوه سته با فرم بیضوی به رنگ سبز مایل به زرد با تارهای فراوان می باشد .

اندام دارویی :

از ریشه این گیاه و میوه رسیده و شیر میوه نارس جهت مصارف دارویی استفاده می شود.

موارد مصرف:

قسمتهای مختلف گیاه مخصوصا ریشه و شیر میوه آن اثر مسهلی و مدر دارا می باشند شیر میوه آن دارای اثر پائین آورنده فشار خون، رفع التهاب کلیه و دفع اوره خون می باشد.

ترکیبات اصلی :

در این گیاه ترکیبات آلفا و بتا لاترین ، کوکوروبیتاسین وجود دارد.

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Leonurus cardiaca* L.

خانواده : Labiatae

نام انگلیسی : motherwort

نام فارسی : دم شیر

نام محلی : دالاما

گیاهشناسی :

گیاهی است پایا از خانواده نعنائیان که دارای ساقه ای چهار گوش می باشد ارتفاع آن تا یک متر می رسد برگهای آن متقابل و دارای بریدگیهای عمیق است که برگ را به سه قسمت عمده تقسیم می کند گلهای آن کوچک و به رنگ قرمز روشن مخلوط با سفید می باشد که بطور گروهی بیشتر در محل اتصال برگهای فوقانی ساقه به محور ساقه در تابستان ظاهر می شود.

اندام دارویی :

از کلیه اندام هوایی این گیاه جهت مصارف دارویی استفاده می گردد.

موارد مصرف:

این گیاه در تقویت عضله رحم، تقویت قلب و ضد هیپر تیروئیدی کاربرد دارد دم کرده این گیاه دارای اثرات مسکن ملایمی است و دارای ظرفیت قابل ملاحظه ای بر ضد اضطراب و بی خوابی می باشد.

ترکیبات اصلی :

این گیاه دارای ترکیباتی همچون لئونورین، لئونورید، پیروگالول، کاتیشین، کولین و ساپونین ها است اسانس این گیاه که از بذر و خود گیاه بدست می آید حاوی اسیدهای اولئیک، استتاریک و لینولنیک می باشد.

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Foeniculum vulgare* Miller.

خانواده : Umbelliferae

نام انگلیسی : fennel

نام فارسی : رازیانه

نام محلی :

گیاهشناسی :

رازیانه گیاهی است علفی و دوساله که ارتفاع آن تا 1/5 متر می رسد ساقه آن دارای شیارهای طولی و موازی است برگهای آن دارای بریدگیهای عمیق بوده بطوری که برگ تبدیل به نخهای می شود دمبرگها در نزدیک ساقه حالت غلاف پیدا می کند گلهای آن زرد و بدون طبق به صورت چتر گروهی در انتهای شاخه گل دهنده ظاهر می شود . میوه آن کوچک به طول 6-12 و عرض 2-3 میلی متر که طرفین آن ضخیم است . بوته رازیانه از دور شبیه بوته شوید است ولی عطر گیاه و ارتفاعی بیشتر و ریشه ضخیم تر آنرا از شوید متمایز می کند

اندام دارویی :

کلیه اندام گیاه برای موارد دارویی قابلیت استفاده دارد

موارد مصرف:

عمده خاصیت دارویی این گیاه اثر ضد اسپاسم آن می باشد و در درمان بیماریهای زیر کاربری دارد خلط آوری ناحیه تنفسی، اثر ضد نفخ، افزایش شیر مادران و ضد باکتری و میکروب می باشد در طب سنتی از این گیاه در درمان اختلالات گوارشی، چاقی، التهاب حلق و التهاب ملتحمه استفاده می شود

ترکیبات اصلی :

روغن تهیه شده از گیاه حاوی ترانس آنتول (50-70 درصد) فنشون (12-23 درصد) و استراگول (2-5 درصد) بوده و حاوی آلفا پی نن ، کامفن ،پارا-سیمن ،میرسن ،لیمونن ،آلفا و بتا - فلاندرن ،گاما - ترپین ها ،تریپنول و سیس_اوسیمین است.

آدرس مرکز : جاده تبریز - آذرشهر، 2 کیلومتر بعد از پلیس راه، مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی آذربایجان شرقی

تلفن : 0412 2662993 - 2662401 نمابر 04122662866

info@azaran.org.ir , <http://azaran.azo.ir>

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Cornus mas L.*

خانواده : Cornaceae

نام انگلیسی : Cornelian cherry

نام فارسی : ذغال اخته

نام محلی : ذغال اخته

گیاهشناسی :

درختچه ای با ارتفاع 4 تا 8 متر که در حاشیه مناطق جنگلی می روید برگهای آن ساده عاری از دندان بیضوی نوک تیز و منتهی به دمبرگ کوتاه است گلهای آن بصورت گل آذین های متعدد چتر ساده به وضع متقابل بر روی شاخه ها ظاهر می شود هر گل آن چهارکاسبرگ چهار گلبرگ و چهار پرچم در اطراف مادگی دارد و به رنگ زرد و کوچک که در فروردین ظاهر میشود میوه آن شفت بیضوی به بزرگی زیتون و دارای رنگ قرمز می باشد

اندام دارویی :

از میوه و پوست درخت جهت مصارف دارویی استفاده می شود.

موارد مصرف:

این گیاه برای رفع اسهال و التیام زخم معده، تقویت معده، تسکین عطش، التهاب معده و کبد، غلیان خون و صفرا نافع می باشد

ترکیبات اصلی :

در این گیاه ترکیبات تانن، مالات کلسیم، مواد پکتیک، کوئرستین، گلوکز، ساکارز، و اسید گلی اوکسالیکی وجود دارد

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Rhus coriaria* L .

خانواده : Anacardiaceae

نام انگلیسی: Sicilian sumac

نام فارسی : سماق

نام محلی :

گیاهشناسی :

گیاهی با فرم رویشی درختچه ای به ارتفاع 1 تا 5 متر می باشد این درختچه برگهایی مرکب از 9 تا 15 برگچه دارد برگهای آن در پائیز تغییر رنگ از سبز به قرمز پیدا می کنند که زیبایی خاصی به گیاه می دهد گل‌های آن به رنگ سبز مجتمع بصورت خوشه های مخروطی به طول 20 الی 25 سانتی متر است میوه های گیاه کوچک و شفت می باشد که در موقع رسیدن به رنگ قرمز قهوه ای می باشد .

اندام دارویی :

میوه آن کاربری دارویی و غذایی داشته و بدان جهت جمع آوری و مورد استفاده قرار می گیرد.

موارد مصرف:

میوه تازه این گیاه ایجاد مسمومیت کرده به همین جهت میوه خشکیده آن به مقدار کم بصورت چاشنی غذایی استفاده می گردد به دلیل داشتن تانن فراوان اثر قابض داشته و ضد اسهال می باشد و بند آورنده خون بوده و از آن در خونرویه های معده ، روده ، اختلاط خونی و در فواصل قاعدگی استفاده می شود یکی از کار بریهای آن در در مان سل بخصوص در فرمهای حاد جهت خنثی نمودن یا رسوب دادن سمومی که در بافتها وجود پیدا می کند مصرف می شود .

ترکیبات اصلی :

تمام قسمتهای گیاه دارای تانن فراوان است برگهای خشکیده آن دارای 13 تا 27 درصد تانن حتی بیشتر است بعلاوه دارای دکستروز ، یک ماده مومی ، یک ماده رنگی زرد میری سینین یا اکسی کویر سینین می باشد .

آدرس مرکز : جاده تبریز - آذرشهر، 2 کیلومتر بعد از پلیس راه، مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی آذربایجان شرقی

تلفن : 0412 2662993 - 2662401 نمابر 04122662866

info@azaran.org.ir , <http://azaran.areo.ir>

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی: *Hippophae rhamnoides* L.

خانواده: Elaeagnaceae

نام انگلیسی: Sea buckthorn

نام فارسی: سنجد تلخ

نام محلی:

گیاهشناسی:

درختچه ای خار دار و به ارتفاع 1-3 متر که به حالت وحشی و بصورت انبوه در زمین های آهکی می روید و از ریشه آن پاجوشهای زیادی خارج می شود برگهای آن باریک دراز نوک تیز و بطول 5-6 سانتی متر می رسد فاقد دندانه بوده ولی دمبرگ بسیار کوتاه دارد سطح فوقانی برگ سبز خاکستری و تحتانی نقره ای پوشیده از فلس مایل به خرمایی است گل در اواخر بهار ظاهر می شود و رنگ آن مایل به سبز است و دو نوع نر و ماده دارد میوه کوچک کروی تا بیضوی و به رنگ زرد نارنجی با طعم ترش است.

اندام دارویی:

میوه ، برگ، گل و بذر دارای مصارف دارویی می باشند.

موارد مصرف:

این گیاه در درمان التیام زخم ها و امراض پوستی موثر می باشد برگ و گل آن در بیماریهای گوارشی و کم خونی در طب سنتی استفاده شده است همچنین این گیاه دارای اثرات ضد اسکوربوت قابض و تقویت دید می باشد.

ترکیبات اصلی:

در این گیاه ترکیبات اولئین، استئارین، لینول، گلیسیرید اسیدهای پال متین ، گلوکز ، ویتامین آ ، ب1 ، ب2 ، ای، و ث وجود دارد.

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Tanacetum balsamita* L.

خانواده : Asteraceae

نام انگلیسی : balsam herb

نام فارسی : شاه اسپر می

نام محلی : عطر

گیاهشناسی :

گیاهی علفی پایا و دارای ساقه راست با شیار های طولی مشخص که بر اثر پدیده آمدن جوانه ها بر روی ریزوم خزننده گیاه ، پیوسته پایه های متعددی از آن در محل رویش بوجود می آید . ارتفاع آن 50الی 120 سانتی متر است و از کلیه اندامهای هوایی گیاه نیز بویی شبیه بوی نعنای بطور محسوس استشمام می شود کاپیتولهای گیاه کوچک و فراوان و به رنگ زرد و مجتمع بصورت دیهیم مرکب در انشعابات ساقه بوجود می آورد در کاپیتولهای آن منحصرا گل های لوله ای زرد رنگ مشاهده می شود ولی نمونه های متعلق به کشور های آسیائی گل های زبانه ای کوچک نیز در حاشیه کاپیتولها دارند از ویژگیهای این گیاه آن است که برگهای ساده، دندانه دارو پوشیده از تارهای خوابیده در کناره هر دو سطح پهنک برگ دارد . کلیه قسمت های اندام هوایی گیاه پوشیده از تارهای ظریف بصورت پراکنده است و به همین علت نیز به رنگ سبز روشن جلوه می کند

اندام دارویی :

اندام هوایی گیاه برای مصارف دارویی مورد استفاده قرار می گیرد.

موارد مصرف :

مقوی معده . نیرو دهنده ، مدر ، ضد تشنج ، ضد کرم ، صفرا بر ، قاعده آور، ضد هیستری و معالج بیماریهای عصبی است در استعمال خارجی اثر التیام دهنده دارد برگهای آن برای طعم دادن سوپ استفاده می گردد و می تواند بصورت خرد شده در سالاد بکار رفته و از برگهای خشک آن چای خوش طعمی بدست می آید برگهای آن دارای اثرات ضد عفونی کننده ، قابض ، هضم کننده و ملین می باشد و جهت درمان داخلی به منظور تسکین و درمان زخم مثانه و کبد استفاده می شود

ترکیبات اصلی :

قسمتهای مختلف گیاه دارای یک ماده تلخ ، نوعی ماده چرب و اسانس است . ریشه این گیاه حالت گوستخواری دارد بطوری که اگر قطعه کوچکی گوشت و حتی ذرات استخوان جانوری در بین انشعابات ریشه گیاه قرار گیرد پس از مدتی هضم می گردد . ترکیبات اصلی اسانس این گیاه شامل کاروون، توجون و کوبنن است.

آدرس مرکز : جاده تبریز - آذرشهر، 2 کیلومتر بعد از پلیس راه، مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی آذربایجان شرقی

تلفن : 0412 2662993 - 2662401   شماره 04122662866

info@azaran.org.ir , <http://azaran.arei.ir>

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Trifolium pratense* L

خانواده : Papilionaceae

نام انگلیسی: Red clover

نام فارسی : شبدر قرمز

نام محلی : یونجه گلی

گیاهشناسی :

گیاهی علفی چند ساله که در مناطق معتدله و نیمه حاره ای دنیا می روید در شرایط اکولوژیکی مساعد دارای عمر طولانی تا 7 سال می باشد ولی در آب و هوای گرم طول عمر آن کوتاه است گیاه به ارتفاع 10-15 سانتی متر می باشد برگهای آن سبز مرکب و دارای سه برگچه ، برگچه ها دارای فرم بیضوی کمی دراز می باشند گل آذین آن به شکل تخم مرغی به طول سه سانتی متر و عرض 2 سانتی متر که مرکب از گروهی گلچه به رنگ قرمز یا ارغوانی است .

اندام دارویی :

از سرشاخه های گلدار این گیاه جهت کار بری دارویی استفاده بعمل می آید.

موارد مصرف:

این گیاه دارای خواص ضد اسپاسم و خلط آور می باشد و جهت درمان سیاه سرفه استفاده می شود.

ترکیبات اصلی :

این گیاه دارای اسانس فرار و ترکیبات ایزو فلا و نوئید (بیو چانین آ ، مشتقات کومارین) و گلو کوزید های سیانوئیدیک می باشد.

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Saponaria officinalis* L.

خانواده : Caryophyllaceae

نام انگلیسی : bouncing bet

نام فارسی : صابونی

نام محلی :

گیاهشناسی :

گیاهی با فرم رویشی علفی ، پایا به ارتفاع 40 تا 60 سانتی متر که ریشه هایش به قطر 2 سانتی متر با انشعابات فراوان می باشد رنگ ریشه ها قهوه ای مایل به قرمز می باشد برگهای آن بزرگ ساده نوک تیز و متقابل بیضی شکل می باشند گلها معطر بوده و به رنگ گلی ولی به ندرت سفید به صورت مجتمع در قسمت انتهایی ساقه مستقر می باشند کاسه گل آن لوله ای شکل و غالبا دارای خطوط قرمز هستند گلبرگها به تعداد 5 عدد می باشد

اندام دارویی :

ریشه و برگهای این گیاه کاربری دارویی داشته و مورد استفاده قرار می گیرد برگهای گیاه از سال دوم بعد از استقرار و قبل از ظاهر شدن گلها جمع آوری و مورد استفاده قرار می گیرد ریزوم و ریشه گیاه را معمولا از سال چهارم یا پنجم جمع آوری و بعد از خشک شدن مورد مصرف قرار می دهند

موارد مصرف:

مصرف این گیاه اگر بطور مداوم صورت گیرد عوارضی خواهد داشت که این امر به علت داشتن ساپونین بوجود می آید عوارض ناشی از کاربری غیر تخصصی عبارت است از لرز ، خشک شدن دهان ، فلج ناقص حرکات زبان ، باز شدن مردمک چشم . اثر ساپونین بر قلب عکس دژیتال است ولی هیچکدان به عنوان پادزهر همدیگر عمل نمی کنند

ترکیبات اصلی :

ریشه خشکیده گیاه حاوی ساپونین ، ساپو تارین ، رزین ، صمغ ، هیدرات کربن و به مقدار جزئی دارای مواد چرب است

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Marrubium vulgare* L.

خانواده : Labiatae

نام انگلیسی : horehound

نام فارسی : فراسیون

نام محلی : دوشان توپوقی

گیاهشناسی :

این گیاه از خانواده نعناعیان بوده و فرم علفی چندساله دارد ارتفاع آن 40-70 سانتی متر است و گیاه پوشیده از کرکهای پنبه ای بوده و از دور سفید به نظر می رسد برگهای آن متقابل بیضی ناصاف دندانه دار و نوک تیز است گلهای آن کوچک و به رنگ سفید و بطور گروهی در قسمت بالای ساقه ظاهر می شود .

اندام دارویی :

از کلیه اندام گیاه بعد از جمع آوری و خشک نمودن جهت مصارف دارویی استفاده بعمل می آید

موارد مصرف:

این گیاه دارای اثراتی همچون خلط آور، محرک اشتها، ضد اسپاسم و قاعده آور می باشد از این گیاه برای دفع سنگ کیسه صفرا به همراه چند گیاه دیگر استفاده می گردد از ضماد این گیاه برای بهبود زخم و تحلیل ورم استفاده می شود البته استفاده زیاد از این گیاه برای کلیه و مثانه مضر بوده و منجر به وجود خون در ادرار می گردد. این گیاه همچنین در درمان سل نیز مفید می باشد.

ترکیبات اصلی :

در این گیاه ترکیباتی همچون استاچیدرین، تانن، ساپونین، دی ترپن ها، ماروبی این و مارو بنول وجود دارد .

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : **Ribes biebersteinii** Berl.ex Dc.

خانواده : Grassulariaceae

نام انگلیسی : Garnet -berry

نام فارسی : قره غات

نام محلی : قره قات

گیاهشناسی :

گیاهی کوهستانی بوده و به فرم درختچه ای می باشد 2 تا 2/5 متر رشد می کند اندامهای هوایی بدون کرک یا دارای کرکهای غده ای می باشد ساقه توسط پوسته ای به رنگ زرد کمرنگ و صاف پوشیده شده است برگها پنجه ای عمیق با 3 تا 5 لوب و 6*7 سانتی متر قطر دارند گلها در گل آذین های بلند واقع شده و به رنگ قرمز ، بدون کرک ، کروی با 6 تا 10 میلی متر قطر می باشند.

زمان گلدهی نیمه دوم بهار و رسیدن میوه تابستان است گیاه متعلق به منطقه خزری و در اغلب در بین درختچه زارهای کوهستانی همراه باراش و بلوط دیده می شود .

اندام دارویی :

از میوه رسیده آن برای مصارف دارویی استفاده می کنند

موارد مصرف:

بررسیهای اولیه روی قره غات نشان می دهد که میوه آن غنی از آنتو سیانین بوده، مسهل و لینت آور است . از میوه خشک شده سیاه رنگ قره غات برای درمان بیماری های قلب و کاهش فشار خون استفاده می شود در خارج میوه خام یا پخته آن را به عنوان خوراکی بکار می برند و در کلوچه، مربا و ژله ها از آن استفاده می کنند در فرانسه در ترکیبات انواع کرماها استفاده می شود . میوه آن همچنین اثر محرک اشتها را دارد و برای معده های که عمل هضم را خوب انجام نمی دهند مفید است در استعمال خارجی له شده برگ آن جهت التیام بریده گیاه و زخم ها بکار می رود و ژله میوه آن بر روی سوخته گیهای درجه اول و دوم درد را تسکین داده و از بروز التهاب و ناراحتیها جلوگیری می کند.

ترکیبات اصلی :

میوه آن دارای 83 تا 87 درصد آب ، 4 تا 9 درصد قند (مخلوطی از دگستروز و لولوز با نسبت مساوی) ، 1/8 تا 2/6 درصد از اسید های آلی به ویژه اسید سیتریک ، 1/5 درصد پکتین 0/35 تا 0/7 درصد مواد آلبومینوئیدی در حدود 4 درصد سلولوز و یک ماده رنگی سیاندرین گلوکوزید می باشد

نام علمی : *Ziziphora clinopodioides* Lam.

خانواده : Labiatae

نام انگلیسی : ziziphora

نام فارسی : کاکوتی کوهی

نام محلی : داغ نعناسی

گیاهشناسی :

گیاهی چند ساله به بلندی 10 الی 40 سانتی متر که پائین ساقه آن کمی چوبی است برگهای آن پوشیده از کرک و گل‌های آن کوچک سفید و پوشیده از کرک است برگها تخم مرغی یا بیضی کشیده و یا سرنیزه ای، کاسه گل مخملی یا کرکدار است گلبرگها سفید رنگ و اندکی از طول کاسه بلند تر هستند.

اندام دارویی :

از اندام هوایی این گیاه برگها و گل آذین در مراحل گلدهی برای مصارف دارویی استفاده می گردد و از این اندام جمع آوری شده هم بصورت پودر و هم عرق استفاده می کنند.

موارد مصرف:

این گیاه برای معالجه تیفوس تقویت معده و رفع درد و ناراحتی های آن به کار می رود.

ترکیبات اصلی :

ترکیبات اصلی اسانس این گونه عبارت است از پولکون، نئو منتول، 5-متیل 3(1-متیل اتیل)سیکلو هگزان، دودکان، لیمونن و سینئول.

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Echium vulgare* L.

خانواده : Boraginaceae

نام انگلیسی : vipers bugloss

نام فارسی : گاوزبان

نام محلی :

گیاهشناسی :

گیاهی علفی چند ساله است دارای برگهای نوک تیز و عاری از دمبرگ می باشد گل‌های آن در آغاز رشد قرمز رنگ ولی بعدا مایل به بنفش و آبی می گردد ارتفاع آن تا 90 سانتی متر می رسد و گلدهی از اواخر خرداد شروع شده تا اواخر شهریور ما دیده می شود گیاهی شهدزا بوده بدان دلیل زنبور ها را بخود جذب می کند و گردافشانی توسط زنبور ها انجام می گیرد

اندام دارویی :

از برگ ، سرشاخه گلدار ، و ریشه این گیاه جهت مصارف دارویی استفاده می شود

موارد مصرف:

این گیاه دارای اثرات ضد سرفه، محرک جنسی، مرهم، معرق، مدر، ملین و التیام دهنده زخم می باشد.

ترکیبات اصلی :

در این گیاه ترکیبات موسیلاژ، تانن، و آلکالوئید های پیرو لیزیدین وجود دارد

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Urtica dioica* L.

خانواده : Urticaceae

نام انگلیسی : nettle

نام فارسی : گزنه

نام محلی : دالاما

گیاهشناسی :

گیاهی چند ساله دارای ساقه چهار گوشه که بلندی آن تا 1-1/5 متر می رسد و پوشیده از تار و پرزهای چسبناک که ساختمان آن به شدت لیفی می باشد برگهای آن متقابل بیضی بزرگ نوک تیز با دندانه های درشت و برگ برگهای خیلی مشخص است گلهای آن به رنگ سبز روشن یا کمی زرد و در دو پایه نر و ماده قرار دارد ریشه آن خزنده است تخم آن نرم براق و کمی پهن و تیره رنگ است .

اندام دارویی :

ریشه و خود گیاه دارای اثرات دارویی بوده و مورد استفاده قرار می گیرد

موارد مصرف :

این گیاه در درمان پروستات و تقویت مو کاربرد داشته و محرک رشد می باشد و دارای اثرات ضد رماتیسمی می باشد

ترکیبات اصلی :

در این گیاه ترکیبات فیتوسترول ، سیگماسترول ، کورستین ، هیستامین ، کولین ، استیل کولین ، کافئیک اسید ، لستین ، گزانتوفیل و پلی ساکارید ها وجود دارد

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Hypericum perforatum* L.

خانواده : Hypericaceae

نام انگلیسی: stJohns wort

نام فارسی : گل راعی

نام محلی : پنجه

گیاهشناسی :

گیاهی علفی پایا به ارتفاع 50 – 80 سانتی متر و دارای برگهای متقابل و ساقه های متعدد و منشعب که دارای دو خط برجسته در طول می باشد در برگها که به شکل بیضی دراز هستند نقاط کوچک و روشن به تعداد زیاد وجود دارد گلهای آن به رنگ زرد و در نیمه دوم بهار ظاهر می شود و بصورت دیهیم مانند می باشند .

اندام دارویی :

از سرشاخه گل دار و بذر گیاه برای مصارف دارویی استفاده می گردد.

موارد مصرف:

اندام دارویی این گیاه دارای اثرات ضد افسردگی، ضد التهاب ، مدر ، گند زدا، قابض و التهابات پوستی می باشد

ترکیبات اصلی :

در این گیاه ترکیبات هایپروسیین،هیپروزید،روتین، کورسیتین، کلوروژنیک اسید،پزدوهایپرسین وفلاونوئید ها وجود دارند.

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Origanum vulgare* L.

خانواده: Labiatae

نام انگلیسی: wild marjoram

نام فارسی : مرزنجوش

نام محلی : قره یارپوز

گیاهشناسی :

گیاهی است پایا به ارتفاع ۳۰-۶۰ سانتی متر و دارای بوی معطر که خودرو می روید ساقه آن راست منشعب و پوشیده از کرک که به رنگ سبز مایل به قرمز است برگهای آن بیضوی به رنگ سبز تیره و پوشیده از کرک در سطح تحتانی پهنک است گلهای مجتمع آن در خرداد تا مرداد ظاهر می شود و رنگ آن گلی تا سفید است میوه آن چهار فندقه ای و محصور در بقایای کاسه گل است

اندام دارویی :

گل و برگهای این گیاه دارای اثرات دارویی است

موارد مصرف:

این گیاه دارای اثرات دارویی قابض، خلط آور، ضد اسپاسم، ضد نفخ و گند زدا است. بو کردن دمکرده آن برای باز کردن بینی ها در مواقع زکام نافع است. ریختن چند قطره از اسانس آن یا گذاردن پنبه تر کرده به اسانس آن در گوش بازکننده و رافع بستگی گوش است. در استعمال خارج نیز ضد عفونی کننده والتیام دهنده زخمها می باشد. مقدار خوراک از جرم برگ و سرشاخه گلدار خشک آن تا ۱۰ گرم و در دم کرده تا ۳۰ گرم است. گرد برگ مرزنجوش عطسه آور نیز می باشد مرزنجوش برای کلیه و مثانه مضر است از این نظر باید با کاسنی و تخم خرفه خرده شود. جانشین مرزنجوش در خواص دارویی سی سنبر است.

اسانس مرزنجوش علاوه بر مصارفی که در صابون سازی و صنعت عطر دارد در استعمال خارجی به صورت مالش در موارد از جا در رفتن و شکستن اعضای بدن و بی حسی اعضا و فلج و دندان درد مصرف می شود و در هندوستان از برگها و تخم آن به عنوان قابض، بادشکن، نرم کننده سینه، تونیک استفاده می شود و از دم کرده گیاه به عنوان محرک، قاعده آور و برای ازدیاد ترشح شیر و به علاوه در موارد آسم و فلج و هیستری مصرف می شود

ترکیبات اصلی :

این گیاه دارای تانن، رزین، استرول ها و فلاونوئید ها است و اسانس آن دارای ترکیبات تیمول کارواکرول و بتا-بورنئول می باشد.

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Salvia sclarea* L.

خانواده : Labiatae

نام انگلیسی : clary

نام فارسی : مریم گلی

نام محلی : داغ کنجدی

گیاهشناسی :

گیاهی دو ساله یا پایا بسیار معطر و دارای ساقه ای به ارتفاع 40-100 سانتی متر برگهای متقابل و دارای دم برگ مشخص پهنک بزرگ و بیضوی که کناره های انتهایی دارای دندانهای نا مساوی است گلهای بزرگ معطر در طول انشعابات انتهایی ساقه به رنگ صورتی یا سفید مایل به بنفش قاعده گلها دارای یک براکته قلبی شکل است که بزرگتر از کاسه گل است میوه مرکب از چهار فندقه که به رنگ قهوه ای می باشد

اندام دارویی :

از برگ و سرشاخه گلدار جهت مصارف دارویی استفاده می شود.

موارد مصرف:

برگهای این گیاه دارای اثرات نیرو دهنده و ضد تشنج است و سر شاخه گلدار ان دارای اثرات رفع عرق شبانه، قاعده آور، ضد عفونی کننده، ضد نفخ و آرام بخش است

ترکیبات اصلی :

این گیاه دارای تانن، مواد رزینی، و اسانس می باشد در اسانس آن ترکیبات اسکلارنول، لینالول، سدرن، و استات لینالیل وجود دارد و همچنین دارای اسیدهای آلی اگزالیک، مالیک و فوماریک می باشد

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Valeriana officinalis* L.

خانواده : Valerianaceae

نام انگلیسی : common valeriana

نام فارسی : سنبل الطیب

نام محلی :

گیاهشناسی :

گیاهی علفی و دارای ساقه های قوی و به ارتفاع 50الی 150 حتی در مواردی تا 200 سانتی متر می رسد آنچه که تشخیص این گیاه را در نظر اول امکان پذیر می سازد ارتفاع نسبتا بلند گیاه و شیار های عمیق در شاخه های آن است که بر روی آن برگهای شبیه برگ زبان گنجشک مشاهده می گردد ریزوم آن پوشیده از ریشه فراوان است که برخی از آنها دارای انشعابات جوانه خارج می گردد و این مسئله به تکثیر و پایداری آن در یک منطقه کمک فراوان می کند در قاعده ساقه این گیاه مجاور سطح خاک ، تعدادی فلس دیده مشاهده می شود که تحتانی ترین قسمت ساقه را می پوشاند برگ آن دارای وضعیت متقابل و منقسم به 7 تا 11 برگچه بیضوی نوک تیز و دندانه دار است . ولی برگهای منقسم به 11 تا 23 برگچه باریک دیده می شود بوی مطبوع ریزوم گیاه گربه را بسوی خود می کشداز این جهت به علف گربه معروف شده است گلهای گیاه به رنگ سفید تا صورتی که دارای بوی مطبویی است در اواخر خرداد تا اوایل مرداد نیز بصورت گل آذین دیهیم سه شاخه با ظاهری چتر مانند بر روی ساقه ظاهر می شود جام گل آن لوله ای ، متورم ، و منتهی به پهنکی منقسم به 5 لوپ نامساوی است . در داخل آن 3 پرچم و یک مادگی و یک مرکب از تخمدان 3 برچه ای دیده می شود که دو تای آن تدریجا تحلیل می رود و منحصرأ سومی باقی می ماند و در خاتمه به میوه ای فندقه ای و منتهی به یک دسته تار در انتها تبدیل می شود دانه آن دارای رویانی با لبه های درشت و مسطح است

اندام دارویی :

ریزوم و ریشه های افشان متصل به ریزوم و در مواردی برگهای بالای 30 سانتی خاک این گیاه مورد استفاده قرار می گیرند

موارد مصرف :

ریشه این گیاه دارای اثر ضد تشنج قوی است و از آن برای رفع ناراحتی های منشاء عصبی ، هیستری و به عنوان کاهش دهنده مقدار ادرار در مبتلایان به قند خون استفاده می شود . ضمنا در تمام موارد تحریکات روحی بالا از آن استفاده می شود . از ریشه گیاه در طب عوام برای رفع بی خوابی و به عنوان بادشکن و ضد کرم نیز استفاده به عمل می آید.در استعمال خارجی له شده ریشه گیاه برای زخمها و گرفتگی عضلات و درمان اولسر ها استفاده می شود و از قدیم الایام جوشانده برگ آن بصورت حمام دهان برای رفع مخاط دهان استفاده می شود

ترکیبات اصلی :

این گیاه حاوی اسانس روغنی ، والترات ، والپوتریات ، بورنیل استره ، آلکالوئید ، ایزو والرات می باشد اسانس این گیاه که از قسمتهای هوایی استخراج می شود حاوی بورنیل استات ، بتا - کاریفیلین ، ایزو والرات ، والپوتریات ، آسلیک اسید ، فورمیک اسید و والریک اسید می باشد

آدرس مرکز : جاده تبریز - آذرشهر، 2 کیلومتر بعد از پلیس راه، مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی آذربایجان شرقی

تلفن : 0412 2662993 - 2662401 نمابر 04122662866

info@azaran.org.ir , <http://azaran.arei.ir>

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Dictamnus albus* L .

خانواده : Rutaceae

نام انگلیسی : gas-plant dittany

نام فارسی : ونک

نام محلی :

گیاهشناسی :

گیاهی چند ساله که بلندی آن به 40 – 100 سانتی متر می رسد برگهای آن مرکب که دارای 7- 15 برگچه و هر برگچه فرم بیضی نوک تیز شبیه زبان گنجشک معمولی دارد بسیار معطر بوده و دارای کرکهای چسبناک است گلهای آن درشت به رنگ سفید و سفید مایل به قرمز می باشد میوه آن به شکل ستاره و مرکب از پنج قسمت است ریشه آن ضخیم و پوست ریشه سفید رنگ است .

اندام دارویی :

از سرشاخه گلدار و پوست ریشه بعنوان دارو استفاده می شود

موارد مصرف:

این گیاه دارای اثراتی همچون سقط آور ، ضد کرم ، ضد باکتری ، ضد اسپاسم ، هضم کننده ، مدر ، خلط آور و تب بر است.

ترکیبات اصلی :

در این گیاه آلکالوئید دیک تامنین و کولین ، تری گونین ، اوباکو لاکتون و ساپونین وجود دارد .

گیاهان دارویی آذربایجان شرقی

نام علمی : *Viburnum lantana* L.

خانواده : Caprifoliaceae

نام انگلیسی: Wayfaring Tree

نام فارسی : هفت کول

نام محلی : گرمشو

گیاهشناسی :

درختچه ای است به ارتفاع 2-3 متر دارای برگهایی با کناره صاف بیضوی نوک تیز ضخیم و پوشیده از تار های کرک مانند و نمدی در سطح تحتانی است گلها به رنگ سفید و به صورت گل آذین دیهیم که در فصل بهار ظاهر می گردد میوه آن گوشت دارو بیضوی مسطح به درازای 7 تا 8 میلی متر که در اول سبز رنگ ولی به تدریج به رنگ قرمز و در نهایت سیاه رنگ تبدیل می گردد

اندام دارویی :

برگ ، میوه و پوست درختچه قابلیت مصارف دارویی را دارا می باشند

موارد مصرف:

برگ و میوه این گیاه اثر قابض دارد و از جوشانده آن در رفع اسهالهای ساده استفاده می شود از آن در رفع آئزینهای ساده و ورم لته استفاده می گردد.

ترکیبات اصلی :

در این گیاه ترکیباتی همچون ساکاروز، انورتین، اسید والرینیک، لوتئولین، آپی ژنین و بی فلاون وجود دارد.